

KRIEVIJAS JAUNĀS PAAUDZES KARŠ UKRAINĀ: TĀ NOZĪME LATVIJAS AIZSARDZĪBAS POLITIKĀ

Krievijas jaunās paaudzes karš Ukrainā: tā nozīme Latvijas aizsardzības politikā

Jānis Bērziņš

Ievads

Krievija uzskata Ukrainu (un Baltkrieviju) par tās sastāvdaļu, kas tika zaudēta, sabrūkot Padomju Savienībai. Kā laikraksta „The Washington Post” redakcijas slejā izteicies Henrijs Kisindžers, „Krievijai Ukraina nekad nevar būt tikai viena no ārvalstīm.”¹ Vēl jo vairāk – tā kopā ar Baltkrieviju tiek uzskatīta par Krievijas teritoriālās integritātes garantu. Šis ir ļoti jūtīgs jautājums. Vēsturiski viena no Krievijas svarīgākajām aizsardzības stratēģijām ir „dziļums”.² Kļūst skaidrs, kādēļ tā paplašināja savas robežas rietumu virzienā cik tālu vien iespējams. Krievijai ir grūti pieņemt jau to, ka Baltijas valstis 2004. gadā kļuva par NATO dalībvalstīm. Kā apgalvo Maskava, Rietumi garantējuši, ka bijušās padomju republikas un to satelītrepublikas paliks kā neitrāla buferzona. Vai nu tā ir patiesība vai nav, šodien NATO robeža atrodas aptuveni 160 km no Sanktpēterburgas, kamēr Padomju Savienības laikā tā atradās 1600 km attālumā. Runājot hipotētiski – ja Ukraina iestātos NATO, Belgorodas pilsēta, kas atradās dziļi Padomju Savienības iekšienē, kļūtu par robežpilsētu.

Tā kā, pēc Krievijas domām, Ukrainai būtu jābūt tās tuvam sabiedrotajam vai labākajā gadījumā – neitrālai, Savienoto Valstu un Eiropas Savienības iejaukšanos Ukrainas iekšējās lietās tā uzskata par tiešu konfrontāciju tās reģionālajām interesēm. Maskava ir pārliecināta – un ne bez pamata – ka Savienotās Valstis un Eiropas Savienība centās piesaistīt Ukrainu savai ietekmes sfērai, ignorējot Krievijas dabiskās tiesības uz šo reģionu. Krievijas mērķis vienmēr ir bijis padarīt Ukrainu par draudzīgu padoto partneri. Pēc Rietumu iejaukšanās tas Krievijai šķiet nerasniedzamāks uzdevums kā jebkad agrāk.

Taču, lai gan Krievijas valdība ir pārliecināta, ka Rietumi finansē Ukrainas opozīciju un daudzas organizācijas, piemēram, nevalstiskās organizācijas, kuru mērķis ir destabilizēt Janukoviča valdību, tā Eiropas Savienības vadībā ar Polijas, Francijas un Vācijas ārlietu ministru starpniecību parakstīja vienošanos par protestu izbeigšanu 21. februārī. Vienošanās ietvēra Ukrainas konstitūcijas atjaunošanu tādā formā, kāda tā bija no 2004. gada līdz 2010. gada septembrim, kad bija paredzēts pabeigt konstitucionālo reformu, prezidenta pirmstermiņa vēlēšanu rīkošanu ne vēlāk kā 2014. gada decembrī, valdības īstenotās

¹ Kisindžers, H. (Kissinger, H.) (2014). „Kā beigsies Ukrainas krīze” (*How the Ukraine crisis ends*). *The Washington Post*, 6. marts. Pieejams: http://www.washingtonpost.com/opinions/henry-kissinger-to-settle-the-ukraine-crisis-start-at-the-end/2014/03/05/46dad868-a496-11e3-8466-d34c451760b9_story.html.

² Jēdziens „dziļums” kā militāra stratēģija nozīmē attālumu starp pretinieka spēkiem un valsts galvenajiem struktūrelementiem (militārās frontes līnijām, bāzēm vai ražošanas vai komerciālajiem mezgliem). No operatīvā skatu punkta, jo lielāka distance veicama ienaidnieka spēkiem, lai sasniegtu savas bāzes, jo labākas izredzes īstenot veiksmīgu aizsardzības operāciju. Napoleona un Hitlera iebrukumi Krievijā/ Padomju Savienībā ir labi piemēri tam, cik nozīmīgs valsts aizsardzībai ir „dziļums”.

vardarbības izmeklēšanu kopīgi ar opozīcijas valdību un Eiropas Padomi, veto par ārkārtas stāvokļa izsludināšanu, amnestiju kopš 17. februāra arestētajiem protestētājiem, protestētāju ieņemto valsts iestāžu ēku atbrīvošanu, nelegālo ieroču konfiscēšanu, jaunu vēlēšanu likumu pieņemšanu, kā arī jaunas Centrālās Vēlēšanu Komisijas izveidi.³

Lai gan Krievijai šī vienošanās nebija optimālākais variants, Maskava uzskatīja, ka labāk samierināties ar pagaidu zaudējumu, nekā saskarties ar pieaugošu nestabilitāti. Tā teikt – vēl būs laiks izveidot labvēlīgākus apstākļus, lai uzvarētu nākamajās prezidenta vēlēšanās, nomainot Janukoviču pret kādu kompetentāku cilvēku. Taču opozīcija turpināja uzstāt uz Janukoviča atkāpšanos. Uzrunājot cilvēku pūli no skatuves Maidana laukumā, Volodimirs Parasjuks paziņoja, ka gadījumā, ja Janukovičs neatkāpsies līdz 22. februāra pulksten 10.00, sekos bruņots apvērsums.⁴ Policija atkāpās, atstājot valdības ēkas neapsargātas, tai skatā arī prezidenta rezidenci. Ukrainas parlamentā tika izveidota jauna koalīcija, 28 no tā locekļiem aizejot no prokrieviskās Reģionu partijas frakcijas.⁵

Snaiperi sāka šaut gan uz protestētājiem, gan policiju, un radās divas versijas. Viena no tām, kuru postulē Krievija – ka apšaudē vainojama opozīcija un to atbalstījušas rietumvalstis, otra – ka snaiperi bijuši no Iekšlietu ministrijas un Ukrainas drošības dienesta un rīkojušies saskaņā ar padomju laika plāniem ar mērķi saasināt konfliktu, operāciju attaisnojot ar nepieciešamību izbeigt protestus.⁶ Ja tā ir taisnība, tad rezultāts bija gluži pretējs, jo tas nodrošināja vairāk varas opozīcijai, kurai izdevās parlamentā pieņemt likumprojektu par impīčmenta procedūras uzsākšanu pret prezidentu Janukoviču. Viņš pameta valsti kopā ar citām valsts amatpersonām, un tika izveidota jauna valdība. Tas kalpoja par impulsu Krievijas lēmumam anektēt Krimu.

Pirmkārt, Krievija Janukoviča impīčmentu uzskatīja par nelikumīgu, un tādējādi tā uzskata par nelikumīgu arī jauno valdību. Saskaņā ar Ukrainas konstitūciju prezidenta impīčmenta procedūrai ir jānotiek šādi: a) prezidents tiek formāli apsūdzēts noziegumā, b) apsūdzību izskata Konstitucionālā tiesa, c) balso Parlaments. Impīčments tiek veikts tikai ar trīs ceturtdaļu balsu vairākumu. Otrkārt, Krievija uzskata, ka jauno valdību izveidojuši ekstrēmisti, kas apdraud ne tikai Ukrainā dzīvojošo krievu, bet arī pašu ukraiņu drošību. Tādēļ Krievija apgalvo, ka tās morāls pienākums ir aizsargāt krievu minoritātes, ja tiek apdraudēta to drošība un pārkāptas to pamattiesības. Treškārt, Krievija ir pārliecināta, ka

³ Sk. „Vienošānās par krīzes noregulējumu Ukrainā” (*Agreement on the Settlement of Crisis in Ukraine*), pieejams: http://www.auswaertiges-amt.de/cae/servlet/contentblob/671348/publicationFile/190025/140221-UKR_Erklaerung.pdf.

⁴ Sk. „Cilvēki uzstādījuši ultimātu: Janukoviča atbrīvošana no amata līdz rītam” (*Люди поставили ультиматум: отставка Януковича до утра*), pieejams: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/02/21/7015590/>.

⁵ Sk. „28 parlamenta locekļi pamet Reģionu partijas frakciju Radā” (*28 MPs quit Party of Regions faction in Rada*), pieejams: <http://en.interfax.com.ua/news/general/191768.html>.

⁶ Sk. „Kijevas snaiperi: kas aiz tiem stāvēja?” (*Kiev snipers: Who was behind them?*), pieejams: <http://www.csmonitor.com/World/Security-Watch/2014/0308/Kiev-snipers-Who-was-behind-them>.

Rietumi ir pārkāpuši 21. februārī parakstīto vienošanos, jo opozīcija, to ignorējot, turpināja uzstāt uz Janukoviča impīčmentu.

Ukraina Krievijas acīs vienmēr ir bijusi sarkanā līnija, tādēļ Krievija nolēma rīkoties, lai saglabātu savas reģionālās intereses. Pirmkārt un galvenokārt savas militārās intereses. Krima ir Krievijas Melnās jūras flotes bāze jau vairāk nekā 250 gadus. Pretkrieviska valdība varētu atcelt vienošanos, kas ļauj Krievijai uzturēt tur savas militārās bāzes. Otrkārt, tādēļ, ka tā uzskata Krimas iekļaušanu Ukrainas sastāvā 1954. gadā par kļūdu, jo tā vienmēr ir bijusi Krievijas sastāvdaļa. Treškārt, lai dotu skaidru signālu Rietumiem, ka Ukrainas jautājums patiešām ir sarkanā līnija un tā paliks Krievijas ietekmes sfērā. Ceturtkārt, lai parādītu, ka Krievija ir jāciena un jāvērtē tikpat augstu kā Savienotās Valstis. Tā nevēlas integrēties rietumos – tā grib būt neatkarīgs spēlētājs. Piektkārt, lai novērstu sabiedrības uzmanību no Krievijas pašas iekšējām sociālajām un ekonomiskajām problēmām. Taču tas ir efektīvi tikai īstermiņā. Lai gan Putina popularitāte kopš Krimas okupācijas ir cēlusies, sagaidāms, ka Krievijas strukturālās problēmas apvienojumā ar ekonomiskajām sankcijām tai drīz liks atkal kristies. Sestkārt, lai skaidri pateiktu, ka jebkurš mēģinājums atdalīties no Krievijas Federācijas netiks pieļauts.

Krievijas kampaņa Ukrainā kā jaunās paaudzes karš

Krievijas militāro stratēģiju var iedalīt trīs savstarpēji saistītos līmeņos. Pirmkārt, doktrināla vienpusējība vai ideja, ka veiksmīgas spēka lietošanas rezultāts ir likumīgs. Savienoto Valstu un Eiropas Savienības vājā reakcija ir apliecinājums tam, ka šī stratēģija ir pareiza. Otrkārt, stingra pieturēšanās pie likuma burta. Neizvērtējot Krievijas darbību tiesisko pusi, tās visas tika nostiprinātas ar likumu. Putins lūdza Krievijas parlamentam atļauju nepieciešamības gadījumā Ukrainā lietot militāru spēku. Šāda atļauja, protams, tika dota. Gan šo faktu, gan arī argumentu, ka tā nekad nav Krimā lietojusi militāru spēku, Krievija izmanto kā apliecinājumu tās miermīlīgajiem nolūkiem. Treškārt, Krievija noliedz, ka būtu veikusi Krimas militāru okupāciju, jo tur esošie Krievijas karavīri pilda vietējo paš aizsardzības spēku funkciju. Turklāt, lai gan tiesa, ka tur dislocēto karavīru skaits palielinājās, tas joprojām nepārsniedz Krievijas un Ukrainas divpusējā līgumā paredzēto skaita ierobežojumu.

Treškārt, Krievija acīmredzot atbalstīja Krimas prokrievisko politisko spēku ierosināto referendumu, cenšoties leģitimizēt Krimas inkorporāciju. Tā apgalvo, ka šis ir tāds pats pašnoteikšanās gadījums kā Kosovā. Rietumi uzskata referendumu par nelikumīgu – pirmkārt, tādēļ, ka ar to tiek pārkāpta Ukrainas konstitūcija, otrkārt, tas tika sarīkots tādā steigā, ka vēlēšanu biļetenā nebija paredzēta iespēja nobalsot par Krimas palikšanu Ukrainas sastāvā. Krievija uzskata, ka tas ir tikai un vienīgi tiesiskais cinisms un oponenti, ka Rietumi dažus notikumus saskaņā ar savām interesēm uzskata par likumīgiem, bet citus – par nelikumīgiem, neskatoties uz to, ka tie ir līdzīgi. Krievija arī turpina apgalvot, ka tā rīkojusies saskaņā ar tās pienākumu aizsargāt Ukrainas teritoriālo integritāti, kā to paredz 90. gados parakstītās daudzās starptautiskās vienošanās.

1. attēls
Izmaiņas bruņoto konfliktu raksturā Krievijas Ģenerālštāba priekšnieka
ģenerāļa Valērija Gerasimova skatījumā

Tradicionālās militārās metodes	Jaunās militārās metodes
- Militārā darbība sākas pēc karaspēka stratēģiskās izvietojšanas (kara pieteikums). - Frontālas sadursmes starp lielām vienībām, kas pamatā sastāv no sauszemes spēku vienībām. - Sakaut karavīrus, ugunsspēku, pārņemot kontroli pār reģioniem un robežām, lai iegūtu teritoriālu kontroli. - Ekonomiskās varas iznīcināšana un teritorijas aneksija. - Kaujas operācijas uz sauszemes, gaisā un jūrā. - Karaspēka vadība, izmantojot stingru hierarhiju un pārvaldību.	- Militāro darbību sāk karavīru grupas miera laikā (karš netiek pieteikts vispār). - Bezkontakta sadursmes starp augsti manevrējamiem dažādu ieroču šķiru grupējumiem. - Ienaidnieka militārās un ekonomiskās varas iznīcināšana, izmantojot īsus, precīzus triecienus militārajai un civilajai infrastruktūrai. - Augstas precizitātes ieroču, kā arī tādu speciālo operāciju, robottehnikas un ieroču plaša lietošana, kuros izmantoti jauni fizikas principi (augstas precizitātes ieroči – lāzeri, īsviļņu radiācija, utt.). - Bruņotu civilpersonu izmantošana (4 civilpersonas uz 1 militārpersonu). - Vienlaicīgs trieciens ienaidnieka vienībām un būvēm visā teritorijā. - Vienlaicīgas kaujas uz sauszemes, gaisā, jūrā un informācijas laukā. - Asimetrisku un netiešu metožu izmantošana. - Karaspēka vadība vienotā informācijas laukā.

Avots: Герасимов, 2013.

Krimas kampaņa ir iespaidīga stratēģiskās komunikācijas demonstrēšana, un tai ir daudz līdzību ar intervenci Dienvidosetijā un Abhāzijā 2008. gadā, lai gan tā vienlaikus ir arī fundamentāli atšķirīga, jo tā atspoguļo jauno līdz 2020. gadam ieviešamo militāro vadlīniju īstenošanu praksē. Šīs kampaņas veiksmi var vērtēt pēc tā, ka tikai trīs nedēļu laikā un bez neviena šāviena tika morāli salauzta Ukrainas armija un padevās visas tās 190 bāzes. Tā vietā, lai masveidā izmantotu tankus un artilēriju, Krimas kampaņā tika iesaistīti mazāk kā 10 000 triecienvienību karavīru – pamatā jūras kājnieki, kas jau atradās Krimā, kurus papildināja daži gaisa desanta bataljoni un *Specnaz* desantnieki – pret 16 000 Ukrainas militāristiem. Turklāt smagākā izmantotā tehnika bija riteņu bruņutransportieris BTR-80.⁷ Pēc Ukrainas karaspēka nobloķēšanas to bāzēs krievi sāka otro operatīvo fāzi, kas ietvēra psiholoģisko karu, iebiedēšanu, uzpirkšanu, kā arī propagandu internetā un plašsaziņas līdzekļos ar mērķi samazināt pretošanos, tādējādi izvairoties no ieroču lietošanas. Operāciju raksturoja arī stingra Krievijas karaspēka disciplīna un jauna personālā aprīkojuma, bruņu vestu un vieglo riteņu bruņutransportieru izrādīšana. Rezultāts bija skaidra militāra uzvara kaujas laukā, īstenojot labi vadītu stratēģiskās komunikācijas kampaņu un izmantojot skaidras politiskas,

⁷ BTR-80 ir Krievijas viegli bruņots amfībijas tipa transportlīdzeklis ar kopīgu ķīmiski-bioloģiski-radioloģisku (CBR) aizsardzības sistēmu, kas radīts Padomju Savienībā 80. gadu pirmajā pusē. Tajā ir trīs vīru komanda, un tajā tiek pārvadāta septiņu karavīru komanda.

psiholoģiskas un informatīvas stratēģijas (Ripley & Jones, 2014) – jeb „jaunās paaudzes kara”, kā to dēvē Krievijas militārie domātāji, īstenošana pilnā apmērā.

No tā izriet, ka galvenās vadlīnijas Krievijas militāro spēju attīstīšanai līdz 2020. gadam ir šādas:⁸

- 1) no tiešas iznīcināšanas uz tiešu ietekmi,
- 2) no pretinieka tiešas iznīcināšanas uz tā sagrauvi no iekšienes,
- 3) no kara ar ieročiem un tehnoloģijām uz kultūras karu,
- 4) no kara ar tradicionāliem spēkiem uz īpaši sagatavotiem spēkiem un neregulāriem komerciāliem grupējumiem,
- 5) no tradicionālā (3D) kaujas lauka uz informatīvo/psiholoģisko karu un uztveres karu,
- 6) no tiešas sadursmes uz bezkontakta karu,
- 7) no virspusējas un nodalītas karadarbības (angl. – „*compartmented war*”) uz totālu karu, tai skaitā ienaidnieka iekšējā teritorijā un bāzē,
- 8) no kara fiziskajā telpā uz karu cilvēka apziņā un kibertelpā,
- 9) no simetriskās uz asimetrisko karadarbību, apvienojot politiskas, ekonomiskas, informatīvas, tehnoloģiskas un ekoloģiskas kampaņas,
- 10) no kara noteiktā laikposmā uz pastāvīgu kara stāvokli kā dabisku stāvokli valsts dzīvē.

Tādējādi Krievijas skatījums uz mūsdienu karu ir balstīts uz ideju, ka galvenais karalauks ir prāts, kā rezultātā jaunās paaudzes karos dominē informatīvais un psiholoģiskais karš, lai panāktu pārākumu attiecībā uz karaspēka un ieroču kontroli, morāli un psiholoģiski nomācot ienaidnieka bruņoto spēku personālu un civiliedzīvotājus. Galvenais mērķis ir līdz minimumam samazināt nepieciešamību pēc lielu militāro spēku izvietošanas, liekot pretinieka militāristiem un civilajai sabiedrībai atbalstīt uzbrucēju, kaitējot pašu valdībai un valstij. Interessants ir jēdziens „pastāvīgs karš”, jo tas ietver pastāvīgu ienaidnieku. Pašreizējā ģeopolitiskajā struktūrā ir skaidrs, ka ienaidnieks ir rietumu civilizācija, tās vērtības, kultūra, politiskā sistēma un ideoloģija.

Jaunās paaudzes kara fāzes var iedalīt šādi (Tchekinov & Bogdanov, 2013., 15.-22. lpp.):

Pirmā fāze: nemilitāra asimetriska karadarbība (ietverot informatīvus, morālus, psiholoģiskus, ideoloģiskus, diplomātiskus un ekonomiskus pasākumus kā daļu no plāna, lai izveidotu labvēlīgu politisko, ekonomisko un militāro stāvokli).

⁸ Adaptēts no Pitera Metsona (*Peter Mattsson*) lekcijas „Krievijas bruņotie spēki: pielāgojušies jaunajiem operacionālajiem konceptiem daudzpolārajā pasaulē?” (*The Russian Armed Forces Adapted to New Operational Concepts in a Multipolar World?*), Rīgā, Drošības un stratēģiskās pētniecības centrā, 2014. gada 19. februārī.

Otrā fāze: īpašas operācijas ar mērķi maldināt politiskos un militāros līderus, veicot koordinētus pasākumus un izmantojot diplomātiskos kanālus, plašsaziņas līdzekļus, kā arī augstākās valdības un militārās iestādes, lai nopludinātu nepatiesu informāciju, pavēles, direktīvas un rīkojumus.

Trešā fāze: valdības un militāro amatpersonu iebiedēšana, maldināšana un uzpirkšana ar mērķi likt tiem pamest savu amata pienākumu pildīšanu.

Ceturtdā fāze: destabilizējoša propaganda ar mērķi palielināt neapmierinātību sabiedrībā, kuru papildina Krievijas militārpersonu grupu ierašanās, provocējot apvērsumu.

Piektā fāze: lidojumiem slēgtu zonu izveide virs valsts, kurai plānots uzbrukt, piespiedu blokāžu izveide, kā arī privātu militāru uzņēmumu plaša izmantošana ciešā sadarbībā ar bruņotām opozīcijas vienībām.

Sestā fāze: militārās darbības sākšana, īsi pirms tam īstenojot liela mēroga izlūkošanas un apvērsuma kaujas uzdevumus. Visi veidi, formas, metodes un spēki, tostarp speciālo uzdevumu vienības, kosmoss, radio, radio inženierija, elektroniskā, diplomātiskā un slepeno dienestu izlūkdarbība, kā arī rūpnieciskā spiegošana.

Septītā fāze: pasākumu kombinācija: mērķtiecīga informatīvā operācija, elektroniskā kara operācija, gaisa un kosmiskās telpas operācija un pastāvīga gaisa spēku traucējoša darbība, apvienojumā ar augstas precizitātes ieroču lietošanu no dažādām platformām (tāldarbības artilērija un uz jauniem fizikas principiem balstīti ieroči, tai skaitā mikroviļņi, radiācija, neletālie bioloģiskie ieroči).

Astotā fāze: salauzt atlikušos pretestības punktus un iznīcināt izdzīvojušās ienaidnieka vienības speciālās izlūkošanas vienību īstenotās operācijās, noskaidrojot, kuras ienaidnieka vienības ir izdzīvojušas un pārraidot to koordinātes uzbrucēja raķešu un artilērijas vienībām, koncentrēta uguns ienaidnieka armijas atlikušo vienību iznīcināšanai ar efektīviem, moderniem ieročiem; gaisa desanta operācijas pretošanās punktu aplenkšanai, un sauszemes vienību īstenotas nodrošināšanas operācijas.

Citiem vārdiem, Krievija ideju par ietekmi ir nostādījusi savas operatīvās plānošanas pašā centrā un izmantojusi visas iespējamās sviras, lai to sasniegtu: prasmīgu iekšējo komunikāciju, maldināšanas operācijas, psiholoģiskas operācijas un labi veidotu ārējo komunikāciju. Izšķirīgi ir tas, ka tā ir nodemonstrējusi dziļu izpratni par trim galvenajām mērķauditorijām un to ticamāko rīcību: krieviski runājošais vairākums Krimā, Ukrainas valdība un starptautiskā sabiedrība, konkrētāk – NATO un ES. Bruņojusies ar šo informāciju,

tā zināja, kā un kad rīkoties un kādi būs rezultāti – parādot, ka senā padomju atgriezeniskās kontroles māksla Kremli joprojām ir dzīva un vesela.⁹

Ir ļoti svarīgi saprast tā stratēģisko nozīmīgumu, jo tā ir jaunas karadarbības formas īstenošana, kuru nevar raksturot kā militāru kampaņu šī jēdziena klasiskajā nozīmē. Neredzamā militārā okupācija nevar tikt uzskatīta par okupāciju pēc definīcijas. Karaspēks jau atradās Krimas teritorijā – Krievijas jūras bāzēs, turklāt tas „oficiāli” bija daļa no pašmāju civilās milicijas. Maldināšanas operācijas notika Krievijas teritorijas iekšienē kā militārās mācības, tostarp Kaļiņingradā, lai paaugstinātu Baltijas valstu un Polijas nedrošību. Tajā pašā laikā Krimas parlaments oficiāli – lai gan saskaņā ar Ukrainas konstitūciju nelegāli – lūdza iespēju pievienoties Krievijas Federācijai, un Ukrainas plašsaziņas līdzekļi kļuva nepieejami. Tā rezultātā Krievijas komunikācijas kanāli, kuri propagandēja Kremļa versiju par notikušo, varēja izveidot paralēlu fizisko realitāti, idejiskā plāksnē leģitimizējot Krievijas rīcību.

Ietekme uz Latvijas aizsardzības politiku

Krievija Baltijas valstis uzskata par daļu no tās dabiskās ietekmes zonas. Tādēļ Latvijai ir jāizstrādā visaptverošāka valsts drošības ilgtermiņa stratēģija. Daudzi ar drošības jomu nesaistīti cilvēki ar Latvijas aizsardzību vienkāršoti saprot NATO spēku izvietošanu, lai nodrošinātu Latvijas suverenitāti. Tā patiešām ir taisnība, ka frontāla militāra uzbrukuma gadījumā Aizsardzības ministrija un Nacionālie bruņotie spēki ir gatavi atbilstīgi rīkoties. Taču, ja raugāties uz pastāvīga kara principu, kad karadarbības secīgās fāzes tiek īstenotas tikai tad, kad iepriekšējās fāzēs ir sasniegti konkrēti rezultāti, rupjš frontāls militārs uzbrukums Latvijas teritorijā ir maz ticams.

Latvijai ir jāņem vērā tas, ka lielākais drošības un aizsardzības izaicinājums ir „jaunās paaudzes kara” pirmās un otrās fāzes īstenošana no Krievijas puses, jo panākumi šajās fāzēs nosaka to, vai tiks īstenotas nākamās fāzes. Krievijas darbības ietver Krievijas pasu izdošanu nepilsoņiem, pseido-cilvēktiesību kustību atbalstīšana, referendumu atbalstīšanu par krievu valodu kā otru valsts valodu Latvijā, austrumu pierobežā dzīvojošo iedzīvotāju aptauja ar mērķi iegūt informāciju par to gatavību atbalstīt Ukrainai līdzīgu scenāriju Latvijā¹⁰, kā arī daudz citu darbību bez jau minētajām. Turklāt, izmantojot smalkākus paņēmienus, Krievija veiksmīgi ietekmē iekšējo politiku ar dažu politisko partiju palīdzību. Tā kā iespēja, ka Krievija varētu pastiprināt savas darbības Latvijā, ir atkarīga no izdošanās kara pirmajās fāzēs, un tā kā Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem nav pilnvarojuma iejaukties iekšējās lietās, par Ukrainas scenārija neatkārtošanos Latvijā atbildība ir jāuzņemas citām iestādēm. Tas šķiet sarežģīts uzdevums, jo Latvijai trūkst visaptveroša plāna, kā īstenot pretreakciju un

⁹ Atgriezenisko kontroli var definēt kā „[...] veidu, kādā īpaši sagatavotu informāciju nodot partnerim vai oponentam, lai to virzītu uz tāda iepriekš noteikta lēmuma brīvprātīgu pieņemšanu, kas ir rīcības iniciatora interesēs” (Thomas, 2004). Krievijas un Ķīnas panākumu plašākai analīzei šajā jomā sk. Tethems (Tatham), 2013.

¹⁰ Sk. <http://www.apollo.lv/zinas/gluzi-ka-krima-krievijas-dienesti-slepus-peta-latvijas-iedzivotaju-noskanojumu/646732>.

ierobežot pieaugošo Krievijas ietekmi, ko tā realizē ar „jaunās paaudzes kara” viedās varas instrumentiem. Ļaunākajā gadījumā tas var izvērsties par līdzīgiem notikumiem, kādi pieredzēti Krimā.

Pirmais aspekts, kas ir jāņem vērā, ir NATO līguma 5. pants, kurš nosaka: „Puses vienojas, ka bruņotu uzbrukumu vienai vai vairākām no tām Eiropā vai Ziemeļamerikā uzskatīs par uzbrukumu visām dalībvalstīm”. Tā kā Krimas operācija nebija bruņots uzbrukums, bet gan jaunu kara formu īstenošana, rodas jautājums – kādā mērā NATO tiesiskais ietvars var palīdzēt mūsdienu karadarbības gadījumā? Tam ir ļoti būtiska nozīme attiecībā uz Latvijas aizsardzības stratēģiju. Pirmkārt un galvenokārt tādēļ, ka Krievija pret Latviju un tās kaimiņvalstīm Igauniju un Lietuvu izvērš apjomīgu stratēģiskās komunikācijas kampaņu, kas, cita starpā, ietver informatīvas, psiholoģiskas un maldināšanas operācijas, izmantojot atgriezenisko kontroli.¹¹

Tā kā šī ir netradicionāla kaujas forma, kura tik lielā mērogā tiek īstenota pavisam neilgu laiku, rodas pamatots jautājums, vai NATO tiesiskais ietvars un instrumenti ir piemēroti, lai ar to cīnītos. Otrkārt, tādēļ, ka tas rada iemeslu šaubām. Pieņemsim, ka Krimai līdzīga situācija rodas, piemēram, Narvā, Igaunijā – vai varētu atsaukties uz 5. pantu, ja tas būtu nevis bruņots uzbrukums, bet gan tas, ko Krievija sauktu par „demokrātisku pašnoteikšanos līdzīgi, kā tas notika Kosovā un Krimā”? Kā šis jautājums būtu risināms – militāri vai politiski? Protams, politiķi pamatojumu atradīs abos gadījumos. Tā kā politika ir nevis morāla, bet pragmatiska, ja Vašingtonas līgums paliks negrozīts, pastāv risks, ka NATO militārie spēki būs gatavi cīnīties par Latviju, bet to nevarēs politiķu dēļ.

Ekonomiskās intereses dažiem politiķiem var būt svarīgākas nekā morālie jautājumi. Viens no šādiem piemēriem ir Apvienotās Karalistes valdības dokuments, kurā teikts, ka pret Krieviju nevajadzētu piemērot tirdzniecības un finanšu sankcijas, lai nekaitētu Londonas pilsētai.¹² Patiešām, pēc starptautiskā skandāla, kas ietvēra Deivida Kamerona nodēvēšanu par politiķi ar riska ieguldījumu fonda morāli, Apvienotā Karaliste paziņoja, ka ir gatava nepieciešamības gadījumā ziedot sava finanšu sektora intereses.¹³ Taču tā rezultātā, kā teicis Henrijs Kisindžers, „Eiropas Savienībai ir jāatzīst, ka tās birokrātiskais tūlīgums un iekšpolitikas nostādīšana augstāk par stratēģisko aspektu sarunās par Ukrainas un Eiropas

¹¹ Stratēģiskā komunikācija nav vienkārši propagandas izmantošana informācijas operāciju īstenošanai. Tas ir daudz sarežģītāks instruments. Sk. Tethems, S. & Lepeidžs, R. (*Tatham, S. & Le Page, R.*), 2014., „NATO stratēģiskā komunikācija: vai ir darāms vēl kas?” (*NATO Strategic Communication: More to be Done?*), Rīga: DSPC, politikas dokuments Nr. 1, pieejams: <http://www.naa.mil.lv/~media/NAA/AZPC/DSPC%20PP%201%20-%20NATO%20StratCom.ashx>.

¹² Sk. „Apvienotā Karaliste cenšas panākt, lai sankcijas pret Krieviju nekaitētu Londonas pilsētai” (*UK seeking to ensure Russia sanctions do not harm City of London*), pieejams: <http://www.theguardian.com/world/2014/mar/03/uk-seeks-russia-harm-city-london-document>.

¹³ Sk. „Londonas netīrās veļas bizness” (*London's Laundry Business*), pieejams: <http://www.nytimes.com/2014/03/08/opinion/londons-laundry-business.html>.

attiecībām veicināja to, ka sarunas pārvērtās par krīzi. Ārpolitika ir prioritāšu noteikšanas māksla”.¹⁴ Tas noveda pie cita jautājuma.

Ja Krimai līdzīga operācija – kas nebūs skaidrs bruņots militārs uzbrukums – notiks vienā no Baltijas valstīm, cik lielā mērā ekonomiskās intereses būs vai nebūs stiprākas par pienākumu aizsargāt mazu perifēru valstu teritoriālo integritāti? Šajā gadījumā vienīgā alternatīva Latvijai ir tāda, ka Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem būtu jāizprovocē bruņots iebrukums, lai būtu skaidri piemērojams 5. pants. Šāds scenārijs pilnīgi noteikti ir jānovērš. Latvijai kopā ar Igauniju un Lietuvu būtu jāizvērs diplomātiski centieni mainīt Vašingtonas līgumu, un jo īpaši tā 5. pantu, lai tas atbilstu izaicinājumiem, kādus uzstāda 4., 5., 6. un 7. paaudzes karš, un tādējādi likvidētu telpu politiskiem manevriem.¹⁵

Otrkārt, ir nepieciešams valdības līmenī vienoties par principu, ka Latvijas nacionālajai drošībai ir jābūt daļai no lēmumu pieņemšanas procesa. Ir izšķiroši svarīgi izvērtēt lēmumu būtību un sekas, tā vietā, lai tikai ievērotu formālas birokrātiskas procedūras.¹⁶ Treškārt, ir stratēģiski jāpārformulē Latvijas integrācijas politika, neapdraudot tās mērķus. Tā daudzējādā ziņā ir bijusi veiksmīga, taču tajā ir arī dažas problēmas. Vissvarīgākais ir sabiedrības iedalījums latviešos un „krieviski runājošajos”. Tā kā valoda ir spēcīgs indivīda kultūridentitāti noteicošs faktors, daudzas etniskās grupas pašreiz ir kulturāli tuvākas Krievijai, nekā Latvijai vai savam īstajam mantojumam. Tas pats ir tiesa attiecībā uz daudziem poļiem, baltkrieviem, ukraiņiem, tatāriem, uzbekiem, kazahiem un citiem, kuri kopā veido aptuveni 13 % no Latvijas iedzīvotājiem.

Tā kā šīm valstīm ir savi politiskie jautājumi ar Krieviju, Latvijas valdībai būtu jāveicina etniskais dalījums krievvalodīgo vidū, palielinot to kultūras pašapziņu un tādējādi liekot tiem justies lepnieriem par savu kultūras mantojumu. Papildu solis būtu šo pašu stratēģiju izmantot attiecībā uz tām etniskajām grupām, kas acīmredzot veido krievu nāciju, piemēram, baškīriem, čuvašiem, čečeniešiem, mordoviešiem, kazahiem, avariem un citiem. Ir svarīgi veidot tādu politiku, kas paaugstinātu to apziņu par savu unikalitāti, nevis piederību krievu nācijai. Tas ir īstenojams, atbalstot etnisko kopienu veidošanos, palīdzot saglabāt to kultūru, valodu

¹⁴ Sk. „Kā beigsies Ukrainas krīze” (*How the Ukraine crisis ends*), pieejams:

http://www.washingtonpost.com/opinions/henry-kissinger-to-settle-the-ukraine-crisis-start-at-the-end/2014/03/05/46dad868-a496-11e3-8466-d34c451760b9_story.html.

¹⁵ Lai gan kara paaudžu evolūcijas metafora nav pareiza, šis jēdziens palīdz conceptualizēt dažādas kara formas. Stipri vienkāršojot, lai saprastu tie, kas ar šiem terminiem nav pazīstami, galvenie katru „paaudzi” raksturojošie atslēgvārdi ir: nevalstiskās puses (4. paaudze), bezkontakta (bezpilota lidmašīnas) (5. paaudze), kiber (6. paaudze), informatīvais karš/stratēģiskā komunikācija (7. paaudze).

¹⁶ Vladimira Lindermana gadījums ir labs piemērs. Viņš tika ieslodzīts cietumā Krievijā. Latvijas prokuratūra prasīja viņa izdošanu divas reizes, jo pirmajā reizē Krievija atteica. Tika īstenoti ievērojami diplomātiski centieni, un visbeidzot Krievija piekrita viņu izdot Latvijai 2008. gada martā. Tā paša gada augustā viņš bija brīvs. Šis cilvēks, kuru Krievija nevēlējās izdot Latvijai, pielika milzīgas pūles, lai sarīkotu 2011. gada referendumu par krievu valodas statusu Latvijā, un 2012. gadā ierosināja referendumu par Latgales reģiona autonomiju. Tādēļ ir skaidrs, ka šādi sensitīvi jautājumi ir jāizvērtē ne tikai ievērojot formālas birokrātiskas procedūras, bet arī Latvijas valsts drošības stratēģiskās intereses.

un vēsturi. Gaidāmie rezultāti ir divi. Pirmkārt, Krievijas kultūras ietekmes mazināšanās, tajā pašā laikā samazinot to cilvēku skaitu, kurus Kremlim varētu būt vēlēšanās aizsargāt Latvijas teritorijā. Otrkārt, šāda politika var būt laba atbilde uz argumentu par minoritāšu tiesību neievērošanu Latvijā.

Ceturtkārt, ir steidzami jāpalielina atbalsts reģionālajai attīstībai. Taisnība, Latvijas ekonomikas politika ir devusi daudz rezultātu, tostarp eiro ieviešanu šī gada sākumā. Taču nav noliedzams, ka ekonomiskā attīstība pamatā koncentrējas Rīgas reģionā. Pārējā valsts daļa cieš no hroniskas atpalicības. Kā lasāms akadēmiskajā literatūrā, ekonomiskās nedrošības sajūta ir saistīta ar zemu lojalitāti pret valsti.¹⁷ Citiem vārdiem, vājš ekonomiskās attīstības līmenis katrā ziņā palielina Krievijas ietekmi Latvijas laukos. Tādēļ ir steidzami nepieciešama efektīva un pragmatiska reģionālās attīstības politika, un tā būtu jāuzskata par valsts drošības jautājumu. Tajā pašā laikā Latvijai ir jāpilnveido tās nacionālās attīstības politika. Kopš neatkarības atjaunošanas tā ir koncentrējusies uz finanšu, tranzīta un nekustamā īpašuma sektoru.¹⁸ Tā rezultātā šie sektori ir attīstījušies samērā labi, savukārt tādi svarīgi sektori kā lauksaimniecība, ražošana, pētniecība un attīstība un citi ir palikuši novārtā. Pastāv trīs problēmas. Pirmkārt, finanšu un nekustamā īpašuma sektori ir strukturāli nestabili; otrkārt, tie nemaksā tikpat daudz nodokļu kā reālais sektors un treškārt, sistēmiskas ekonomiskās krīzes gadījumā zaudējumus šajos sektoros parasti kompensē no valsts naudas, tostarp samazinot aizsardzības budžetu. Tajā pašā laikā reālais sektors ir daudz stabilāks un vairāk orientēts uz nodokļu nomaksu. Tieši tādēļ ekonomikas attīstīšana, balstoties uz reālo sektoru, nevis tikai uz banku un nekustamā īpašuma sektoru, ir valsts drošības jautājums.

Piektkārt, lai cīnītos ar pirmajām piecām kara fāzēm, ir attiecīgi jā sagatavo Iekšlietu ministrijas drošības struktūra. Tādēļ ir pilnībā jāizvērtē tās spējas izlūkošanas, pretizlūkošanas, novēršanas, prognozēšanas (angl. – „*anticipation*”), represijas un neitralizēšanas jomās, izstrādājot attīstības un reformu plānu. Iekšlietu ministram padoto drošības spēku problēmas ir labi zināmas un pārrunātas plašsaziņas līdzekļos, tādēļ šeit tās netiks apskatītas. Taču viens jautājums, ko nevar nepieminēt, ir prokrievisku musinošu elementu iespējamība drošības spēku iekšienē. Šis jautājums ir pastāvīgi jāizvērtē, jo iekšējai sabotāžai varētu būt izšķiroša loma ienaidnieka operācijas sekmīgā realizēšanā.

Sestkārt, ir jāattīsta Nacionālo bruņoto spēku operatīvās spējas cīņai ar jaunās paaudzes karu. Pirmais solis ir acīmredzams: ir jāpalielina aizsardzības budžets, vēlams līdz vairāk nekā 2 % no IKP. Tas ir nepieciešams, jo izveidot efektīvu aizsardzības sistēmu, kas būtu spējīga apturēt ienaidnieka spēkus, nešaubīgi maksā dārgi. Otrs solis ir visaptverošāka

¹⁷ Sk. Hiršmens, A. O. (*Hirschmann, A. O.*) (1970). „Aiziešana, balss un lojalitāte: atbildes uz situācijas pasliktināšanos firmās, organizācijās un valstīs” (*Exit, Voice and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations, and States*). Kembriģa, MA: Harvard University Press.

¹⁸ Sk. Bērziņš, J. (2014). „Ideoloģiskā konverģence un makroekonomiskā politika Latvijā” (*Ideological Convergence and Macroeconomic Policy in Latvia*). Nepublicēts, iesniegts publicēšanai žurnālā „*European Political Science Review*”.

aizsardzības plāna izstrāde, ņemot vērā izaicinājumus, ko rada jaunas kara formas. Ja Krimai līdzīgs scenārijs notiktu Latvijā, Nacionālie bruņotie spēki nespētu rīkoties, lai aizsargātu Latvijas teritoriālo integritāti. Problēma šajā gadījumā ir divējāda. No vienas puses, tiem nav pilnvarojuma iejaukties iekšējās lietās. Tā kā Krimas operāciju oficiāli veica vietējā milicija, par jebkuru darbību veikšanu būtu atbildīga policija. No otras puses, Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem ir jāiekļaujas savās mācībās 4., 5., 6. un 7. paaudzes kara izaicinājumi kā pirmais solis atbilstīgu operatīvo spēju attīstīšanai. Trešais solis ir visus nacionālās drošības jautājumus nodot kādas centrālas koordinējošas aģentūras pārziņā. Tas nenozīmē Aizsardzības un Iekšlietu ministriju apvienošanu. Tas nozīmē visu valsts izpildvaras iestāžu koordinēšanu aizsardzības un valsts drošības jautājumos nodot Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku Ģenerālštāba pārziņā.

Ceturtais solis ir izstrādāt jaunu obligātā militārā dienesta modeli, lai nodrošinātu apmācītus kaujasspējīgus rezervistus. Latvija ir pārāk maza, lai atteiktos no obligātā militārā dienesta, bet, tā kā mūsdienās Nacionālie bruņotie spēki ir profesionāli, nav jēgas atgriezties pie tradicionālā obligātā militārā dienesta modeļa. Tā vietā obligātais militārais dienests būtu jāsaprot kā intensīvu militāro pamatapmācību periods, lai veidotu rezervistus kā daļu no Zemessardzes. Šis sākotnējais periods būtu vēlams vidusskolas pēdējos gados, daļēji aizvietojo fizisko kultūru. Pēc šī sākotnējā perioda rezervistiem būtu jāpiedalās obligātajās ikgadējās mācībās līdz 45 gadu vecumam vai arī – atkarībā no izglītības līmeņa – līdz 55 gadu vecumam. Šī iecere ir apvienojums no Somijas, Šveices un Izraēlas modeļiem – tādējādi ikviens Latvijas pilsonis būtu kareivis, kurš ir gatavs aizstāvēt savu valsti. Būtu jāizvērtē iespēja uzņemt obligātajā militārajā dienestā arī sievietes.

Piektais solis ir mainīt Latvijas likumdošanu, lai palielinātu komandieru autonomiju, lemjot par to, kad atbildēt uz uzbrukumu. Saskaņā ar pašreizējo likumdošanu prezidentam un Saeimai ir jāizdod rīkojums. Galvenā problēma – tā kā sakari var tikt bloķēti, rīkojumi par reaģēšanu var tikt izdoti, taču tie var nesasniegt augstāko vadību un/vai lauka komandierus. Turklāt, ņemot vērā to, ka ātra reaģēšana ir izšķiroša – ja Saeima pārāk ilgi meklēs politisko kompromisu, lai sankcionētu pretreaģēšanas pasākumus vai ja kavēsies prezidents, var būt par vēlu. Tādēļ būtu jāizvērtē Igaunijas un Lietuvas modeļa apvienojums, kas nozīmētu pilnīgu un beznosacījumu aizsardzību. Tas nozīmē garantēt, ka katram pilsonim ir tiesības pretoties agresoram, tostarp izmantojot militāru aizsardzību, partizānu karu, civilo nepakļaušanos, nesadarbošanos un citus līdzekļus. Turklāt agresijas gadījumā bruņoto spēku komandieri varētu brīvi nekavējoties izdot pavēles sākt bruņotu pretošanos, negaidot īpašu politisku lēmumu.

Visbeidzot, ir steidzami jāpaplašina Aizsardzības ministrijas un Bruņoto spēku pilnvaras koordinēt Latvijas drošību un aizsardzību. Ideja par to, ka Bruņoto spēku vienīgajai lomai, kā ticis apspriests plašsaziņas līdzekļos, būtu jābūt (pašnāvnieku) bataljona izveidei,

kas būtu gatavi mirt ar mērķi padarīt ārvalstu uzbrukumu „oficiālu”, ir pirmais solis uz sakāvi.¹⁹ Šī doma ne tikai nozīmētu 3. paaudzes/ tradicionālo karu, bet tā ir nepareiza jau savā būtībā. Tādēļ pašnāvnieku bataljona vietā ir jāturpina palielināt operatīvās spējas. Tā kā izmaksu samazināšana skar arī militāro sektoru, Baltijas valstīm steidzami jāpārskata to kopīgā aizsardzības politika, izveidojot integrētu pieeju dažādos jautājumos civilajā, politiskajā un militārajā jomā, tostarp integrējot izlūkošanas aģentūras un izveidojot labi apmācītu pretizlūkošanas dienestu aktīvai un efektīvai intervencei novēršanas, prognozēšanas, represijas un neitralizēšanas jomās.

Nobeiguma komentāri

Frontāla tieša militāra uzbrukuma ticamība no Krievijas puses ir ļoti maza. Tā vietā Krievijas uzbrukums Latvijai tiktu realizēts pēc pirmo piecu fāžu modeļa, kas apskatīts iepriekš, jo tās nedod pamatu atsaukties uz NATO līguma 5. pantu. Tā rezultātā tieša okupācija, izmantojot tradicionālās kara metodes nav ļoti ticama. Drīzāk Krievija vēlētos sadalīt Latviju un sagrābt daļu tās teritorijas – tādā pat veidā, kā tā rīkojas Ukrainā. Lai sasniegtu šo mērķi, tā visticamāk neies tālāk kā līdz jaunās paaudzes kara piektajai fāzei. Pirmā fāze – nemilitāra asimetriska karadarbība, kas ietver informatīvus, morālus, psiholoģiskus, ideoloģiskus, diplomātiskus un ekonomiskus pasākumus kā daļu no plāna, lai izveidotu labvēlīgu politisko, ekonomisko un militāro stāvokli nākamajai fāzei – jau šobrīd tiek īstenota. Tas ietver neapmierinātības radīšanu Latvijas iedzīvotāju vidū par valsts iestādēm, izmantojot krievu kā oficiālās valodas jautājumu, pilsonības jautājumu, vājo sociālās un ekonomiskās attīstības līmeni pierobežas reģionos un daudzus citus jautājumus.

Otrā fāze ir īpašas operācijas īstenošana ar mērķi maldināt Latvijas politiskos un militāros līderus, veicot koordinētus pasākumus un izmantojot diplomātiskos kanālus, plašsaziņas līdzekļus, kā arī augstākās valsts un militārās iestādes, lai nopludinātu nepatiesu informāciju, pavēles, direktīvas un rīkojumus. Trešā fāze ir valdības un militāro amatpersonu iebiedēšana, maldināšana un uzpirkšana ar mērķi likt tiem pamest savu amata pienākumu pildīšanu. Ceturtā fāze ir palielināt nestabilitātes sajūtu sabiedrībā, ierodoties Krievijas militārpersonu grupām un provocējot apvērsumu – ne tikai Latgalē, bet arī Vidzemes reģiona robežjoslā. Nākamā un galīgā fāze izvērstos līdz piespiedu blokāžu izveidei, kā arī privātu militāru uzņēmumu plašai izmantošanai ciešā sadarbībā ar vietējām bruņotām opozīcijas vienībām.

Lielākais izaicinājums Latvijas drošībai un aizsardzībai ir gatavības trūkums šādam scenārijam, ko radījusi Latvijas aizsardzības stratēģijas vienkāršošana līdz 3. paaudzes militāras apturēšanas spējai (angl. – „deterrence”) no daudzu ar Aizsardzības ministriju un Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem nesaistītu cilvēku puses. Lai gan nevajadzētu būt šaubām, ka Aizsardzības ministrija un Nacionālie bruņotie spēki ir gatavi rīkoties, valsts

¹⁹ Sk. <http://www.delfi.lv/news/comment/comment/atis-klimovics-laiks-kompetenti-runat-par-aizsardzibu.d?id=44362083#ixzz2xqEEGsGL>.

aizsardzība prasa daudzlīmeņu pieeju, tādēļ ir nepieciešams izstrādāt visaptverošu aizsardzības plānu nacionālā līmenī.

Latvijā Krievija agresīvi īsteno stratēģiju kopumu, kas raksturīgs jaunās paaudzes kara pirmajai fāzei – nemilitāram asimetriskam karam. Kā redzamākos piemērus var minēt Krievijas propagandas kanālu translācijas, Krievijas pilsonības piešķiršanu Latvijas nepilsoņiem, pseido-cilvēktiesību kustību atbalstīšanu un prokrieviskās politiskās partijas. Tā kā Krievijas stratēģija ir oportūnistiska un atspoguļo augstāk aprakstīto pieeju, ka jebkura kampaņa jārealizē tikai tad, ja gaidāma droša uzvara, tā nesāks otro, trešo un ceturto fāzi, ja nebūs skaidri labvēlīgu apstākļu. Šādu labvēlīgu apstākļu izveide lielā mērā ir pašas Latvijas atbildība. Daudzi pareizi apgalvos, ka tas ir acīmredzams. Bet vai tā tiešām ir? Ja tas ir acīmredzams – kādēļ mums ir tik grūti veikt pasākumus, lai reaģētu uz Krievijas īstenotajiem centieniem radīt labvēlīgus apstākļus, kas var novest pie nākamās fāzes? Kā skan labi zināmais teiciens, „izlietu ūdeni nesasmelsi”.

References

- Bērziņš, J. (2014). *Ideological Convergence and Macroeconomic Policy in Latvia*. Unpublished, submitted for publication to the European Political Science Review.
- Cohen, A. (2013, September 13) Russia is Back. *The National Interest*, Available at <http://nationalinterest.org/commentary/russia-back-9077>.
- Hirschmann, A. O. (1970). *Exit, Voice and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations, and States*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Kissinger, H. (2014, March 6). How the Ukraine crisis ends. *The Washington Post*, March 6, http://www.washingtonpost.com/opinions/henry-kissinger-to-settle-the-ukraine-crisis-start-at-the-end/2014/03/05/46dad868-a496-11e3-8466-d34c451760b9_story.html.
- Ripley, T. & Jones, B. (2014, April 2). Analysis: How Russia Annexed Crimea. *IHS Jane's Defense Weekly*, vol. 51, issue 14, p. 5.
- Tatham, S. (2013). *U.S. Governmental Information Operations and Strategic Communications: a Discredited Tool or User Failure? Implications for Future Conflict*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press.
- Thomas, T. L. (2004). Russia's Reflexive Control Theory and the Military. *Journal of Slavic Military Studies*, vol. 17, no. 2, pp. 237-256.
- Герасимов, В. (2013, 27 февраля). Необходимо переосмыслить формы и способы ведения боевых действий. *Военно-промышленный курьер*, no. 8 (476), available at <http://www.vpk-news.ru/articles/14632>.
- Чекинов, С. Г., Богданов С. А. (2013) О характере и содержании войны нового поколения. *Военная мысль*, no. 10, Библиогр. в сносках, ISSN 0236-2058, pp. 13-24.

DSPC zinātniskais raksts nr. 02

Aprīlis, 2014

Zinātniskais raksts atspoguļo autora personīgo viedokli un nav uzskatāms par Latvijas Nacionālo bruņoto spēku vai Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas oficiālo nostāju.